

กระบวนการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามทางสรีระของผู้หญิงในสังคมไทย :
ศึกษาเฉพาะกรณีการประกวดนางสาวไทย

นางสาว อังคเรศ บุญทองล้วน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2539

ISBN 974-636-714-5

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PROCESS OF CHANGES OF WOMEN'S BODY IMAGE OF BEAUTY
IN THE THAI SOCIETY : A CASE STUDY OF
MISS THAILAND CONTESTS

Miss Angkaret Boontongluan

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Sociology

Department of Sociology and Anthropology

Graduate School

Chulalongkorn University

Academic Year 1996

ISBN 974-636-714-5

พิมพ์ต้นฉบับบทคัดย่อวิทยานิพนธ์ภายในกรอบสี่เหลี่ยมนี้เพียงแผ่นเดียว

อังคเรศ บุญทองล้วน : กระบวนการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามทางสรีระของผู้หญิง
ในสังคมไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีการประกวดนางสาวไทย (PROCESS OF CHANGES OF
WOMEN'S BODY IMAGE OF BEAUTY IN THE THAI SOCIETY : A CASE STUDY OF
MISS THAILAND CONTESTS) อ.ที่ปรึกษา : รศ.ดร. อมรา พงศาพิชญ์, 122 หน้า.
ISBN 974-636-714-5.

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามทางสรีระ
ของผู้หญิงในสังคมไทย อิทธิพลของการประกวดนางสาวไทยที่ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความ
งามทางสรีระของผู้หญิงในสังคมไทย และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามของผู้
หญิงในสังคมไทย โดยการสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการประกวดนางสาวไทย ได้แก่ คณะกรรมการตัดสิน
การประกวด ผู้ส่งนางงามเข้าประกวด และนางสาวไทย นอกจากนี้ยังเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร
บทความ งานวิจัย และสิ่งพิมพ์ อื่น ๆ

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และวิเคราะห์เอกสาร พบว่าภาพลักษณ์ความงามทางสรีระของ
ผู้หญิงในสังคมไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัยของการประกวดนางสาวไทย ตามนโยบายประกวด
นางงามเพื่อความบันเทิงในงานวันฉลองรัฐธรรมนูญในยุคแรก (ปี 2477-2497) ความงามทางสรีระของ
นางสาวไทยยุคที่ 2 (ปี 2507-2515) เปลี่ยนแปลงไปตามนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยว ที่มีการติดต่อ
ทางการค้ากับต่างประเทศ ความงามทางสรีระของนางสาวไทยยุคหลัง (ปี 2527-2537) มีการเปลี่ยน
แปลงไปตามการเติบโตทางธุรกิจที่มุ่งเน้นให้นางสาวไทยมีความงามที่ได้มาตรฐานอย่างสากล ปัจจัยที่ทำให้
เกิดการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามทางสรีระของผู้หญิงในสังคมไทย มี 2 ส่วน คือ (1) ปัจจัย
เกี่ยวกับมาตรฐานความงามในการประกวดนางสาวไทย ซึ่งประกอบด้วย มาตรฐานความงามในการ
ประกวดนางสาวไทยในอดีตและปัจจุบัน การถ่ายทอดกิจกรรมการประกวดนางสาวไทยและการขยายตัว
ของการประกวดนางงามไปสู่ภูมิภาค (2) ปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับการประกวดนางสาวไทยโดยตรง ทั้งนี้
พบว่า มาตรฐานความงามของสังคม ประกอบด้วย การกำหนดมาตรฐานความงามโดยบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ
การประกวดนางสาวไทย กลุ่มของบุคคลทั่วไป กลุ่มที่กำหนดมาตรฐานการตัดเย็บเสื้อผ้า และปัจจัยอื่น ๆ
ได้แก่ การโฆษณาสินค้าทางสื่อมวลชน ผลกระทบที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการแข่งขันทางธุรกิจที่ใช้ความงาม
ทางเรือนร่างของผู้หญิงเป็นจุดขายสินค้า ผู้หญิงถูกปลูกฝังเรื่องความงามในเชิงอุดมคติที่ว่าผู้หญิงที่สวยงาม
มีสัดส่วนตามมาตรฐานและสามารถเปิดเผยสรีระของตนเองได้ สิ่งเหล่านี้ทำให้สังคมเกิดการเปลี่ยนแปลง
ความคิด เรื่องคุณค่าความงามของผู้หญิงในระยะยาวได้

ภาควิชา สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา
สาขาวิชา สังคมวิทยา
ปีการศึกษา 2539

ลายมือชื่อนิสิต
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

C630534 : MAJOR SOCIOLOGY AND ANTHROPOLOGY

KEY WORD: PROCESS / CHANGES / THAI SOCIETY / WOMEN'S BODY / IMAGE / BEAUTY /

MISS THAILAND CONTESTS

ANGKARET BOONTONGLUAN : PROCESS OF CHANGES OF WOMEN'S BODY IMAGE

OF BEAUTY IN THE THAI SOCIETY : A CASE STUDY OF MISS THAILAND

CONTESTS. THESIS ADVISOR : ASSO.PROF. AMARA PONGSAPICH, Ph.D.

122 pp. ISBN 974-636-714-5.

The aim of this research is to study the process of changes of women's body image of beauty in the Thai society, factors influencing such change and the impact caused by such changes.

Data are gathered from secondary sources such as research papers, and other publications. Primary sources include interviews of people involving in beauty contests such as contests panel members, beauty-aides and past beauty queens.

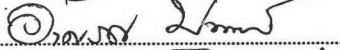
It is found that : women's body image of beauty in Thai society changes with time, and can be divided into three different periods. The first period was from 1934 to 1954 when beauty contests were organized as a form of entertainment to celebrate Constitution Day. The second period was from 1964 to 1972 when beauty contests were organized to promote tourism and foreign exchange. The last period was from 1984 to 1994 when the emphasis was put on international standard of beauty because of globalization and international exchange of commodity.

Factors influencing changes in perception of body image are two folds : (1) the influence of standards of beauty based on past and present beauty contest standards, publicity of Miss Thailand beauty contests and social activities of Miss Thailand and the popularization of other beauty competitions across the country. (2) standards of beauty in Thai society influenced by trend setters who are related to competition organizers, general public, fashion designers and advertising media. Use of female bodies for advertising lead women into believing that a beautiful woman must have a good figure and be willing to expose herself. A long-term impact on changes towards value of beauty of women.

ภาควิชา..... สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา

สาขาวิชา..... สังคมวิทยา

ปีการศึกษา..... 2539

ลายมือชื่อนิติศ.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ ด้วยความกรุณาของรองศาสตราจารย์ ดร.อมรา พงศาพิชญ์ ที่กรุณาเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และช่วยเหลือในการวางแผนคิด ตลอดจนข้อชี้แนะต่าง ๆ อันเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ซึ่งผู้เขียนขอระลึกถึงพระคุณไว้ ณ ที่นี้ และขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ สุริชัย หวันแก้ว และรองศาสตราจารย์ ดร.ปรีชา คุวินทร์พันธ์ ที่กรุณาสละเวลารับเป็นประธานกรรมการและกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

ขอขอบพระคุณบุคคลดังกล่าวต่อไปนี้ ในความเอื้อเฟื้อทางด้านข้อมูลและความคิดเห็น อันเป็นประโยชน์ต่องานวิทยานิพนธ์อย่างมาก ได้แก่ นายแพทย์ยุทธ โภธารามิก พล.ต.ท.สันต์ ศรุตานนท์ พันตแพทย์วิชรัตน์ มรรคดวงแก้ว คุณอัจฉรา กรรมสุด คุณประจวบ ถาวรเวช คุณเบญจา สุทธิวานิช คุณอารยะ พงศ์เสาวภาคย์ คุณสุนทร บุญสาย คุณเกศยา นพวิชัย คุณนิศยา ประเสริฐบุญผล คุณอุษณี รัตนพฤษ์ นายแพทย์ปรีดา จินดา คุณสมชาย นิลวรรณ คุณชวลี ไชยงค์ คุณศรีเวียง ตันฉาย คุณสุภาพร พันธุ์สกุล คุณณัฐฐาดี รัตนศิริ คุณนันทริกา อุบลศิริ คุณอรอนงค์ บัญญาวงศ์ และคุณภาวาทิ วิเชียรรัตน์

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการวิจัยวัฒนธรรมกรุงเทพมหานคร สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ ที่ได้ให้ทุนอุดหนุนการวิจัยนี้จนสำเร็จลุล่วงด้วยดี

สาระประโยชน์ที่พึงจะมีในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้เขียนขอมอบคุณความดีให้กับครอบครัว โดยเฉพาะพ่อและแม่ที่ให้ทุกสิ่งแก่ชีวิตผู้เขียน รวมทั้งน้ำใจที่ได้รับจากมิตรสนิทและพี่น้อง เพื่อนร่วมรุ่นสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาทุกคน และท้ายที่สุดผู้เขียนขอขอบคุณคุณศราวุธ อิทธิปาทานันท์ ที่ให้กำลังใจมาโดยตลอดและให้ความเอื้อเฟื้อจัดพิมพ์วิทยานิพนธ์จนสำเร็จเป็นรูปเล่ม

บทคัดย่อ.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
สารบัญภาพประกอบ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	4
สมมุติฐานการวิจัย.....	5
ขอบเขตของการวิจัยและนิยามศัพท์สำคัญ.....	5
ผลที่คาดว่าจะได้รับ.....	6
ระเบียบวิธีวิจัย.....	7
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับภาพลักษณ์.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับความเป็นจริงทางสังคม.....	11
แนวคิดของการขัดเกลากายทางสังคม.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมบริโภคนิยม.....	14

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
แนวคิดเกี่ยวกับความงาม	16
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	19
บทที่ 3 กระบวนการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามทางสรีระของผู้หญิงในการ ประกวดนางสาวไทย.....	24
บทที่ 4 ปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ความงามทางสรีระของผู้หญิง ในสังคมไทย.....	63
1. มาตรฐานความงามในการประกวดนางสาวไทย.....	63
1.1 มาตรฐานความงามในการประกวดนางสาวไทยในอดีตและ ปัจจุบัน.....	63
1.2 อิทธิพลของการประกวดนางสาวไทยมีผลต่อความสนใจความงาม ทางสรีระของผู้หญิง.....	76
2. มาตรฐานด้านความงามของสังคม.....	80
2.1 มาตรฐานความงามของผู้หญิงไทยตามทัศนะผู้เกี่ยวข้องกับการ ประกวดนางสาวไทย.....	86
2.2 ความงามที่เป็นมาตรฐานโดยทั่วไป.....	89
บทที่ 5 บทวิเคราะห์และสรุปผล.....	97
รายการอ้างอิง.....	115
ประวัติผู้เขียน.....	123

สารบัญตาราง

หน้า

1. ตารางเปรียบเทียบสัดส่วนของนางสาวไทย ปี พ.ศ.2477-2537.....	74
2. ตารางเปรียบเทียบสัดส่วนมาตรฐานที่ได้จากการวิเคราะห์ข้อมูล เกี่ยวกับร่างกาย.....	94

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพประกอบ

	หน้า
1. ภาพโฆษณาสินค้าสำหรับสตรี ปี 2480.....	28
2. ภาพโฆษณาสินค้าประเภทเสริมความงามในยุค ปี 2480.....	29
3. ภาพโฆษณาสินค้าที่แสดงความเป็นผู้หญิงที่น่าพึงปรารถนา ปี 2481.....	31
4. ภาพชุดผู้เข้าประกวดนางสาวไทย ปี 2483.....	33
5. ภาพชุดผู้เข้าประกวดนางสาวไทยปี 2493.....	35
6. ภาพโฆษณารับสมัครผู้เข้าประกวดนางสาวไทย ปี 2507.....	38
7. ภาพชุดราตรี และแฟชั่นชุดว่ายน้ำของสตรียุคนั้น.....	40
8. ภาพชุดว่ายน้ำที่ใช้ในการประกวดนางสาวไทย ปี 2532.....	52
9. ภาพชุดว่ายน้ำของผู้เข้าประกวดนางสาวไทย ปี 2537.....	58

 ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย